

Original Article

Discovering the Components of Teaching Wisdom to Children Based On a Family-Centered Approach to Homeschooling with Greater Potential for Gifted ChildrenSara Nejatifar¹, Ahmad Abedi^{✉1}, Amir Ghamarani¹, Faramarz Asanjarani¹

1. Department of Psychology and Education of People with Special Needs, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Received: 2023/01/17**Revised: 2025/07/04****Accepted: 2025/07/28****Doi: [10.48308/jfr.2025.230295.1530](https://doi.org/10.48308/jfr.2025.230295.1530)****Highlights**

- The present study aimed to discover the components of teaching wisdom to children based on the family-oriented homeschooling approach with the potential for greater benefit for gifted children.
- Based on the model obtained in the research, the wise homeschooling includes four paths—experimental-exploratory, exemplary, educational, and practical—as comprehensive themes, along with 4 organizing themes and 29 basic themes.
- The presented model can be desirable and practical in teaching wisdom to children, applying the wise homeschooling approach by parents, and enhancing the skills of gifted children.

Extended Abstract

Introduction: The family is the most fundamental institution that provides social and cultural stability for its members, with attitudes, beliefs, behaviors, and emotions being largely influenced by family dynamics (Amato & Kane, 2011). Wisdom represents one of the most significant psychological characteristics and personal capabilities that has received considerable scholarly attention, with research evidence demonstrating that the foundations of wisdom can be formed and developed from childhood (Sakti, Endraswara & Rohman, 2024). Sternberg (2012) conceptualizes wisdom as the application of intelligence, creativity, and knowledge to achieve the common good through constructing intrapersonal, interpersonal, and transpersonal concepts, while regulating responses to the environment by adapting to existing conditions, shaping environments, or selecting new ones. In his functional theory, wisdom is defined as the hidden knowledge in life issues that encompasses conflicts between different life domains (Sternberg, 2018). Despite the high importance of wisdom and wisdom-making in Iran's upstream educational documents according to Islamic sources, research indicates that school curricula address wisdom primarily through advice and counsel without considering the learner's active role (Hosseinihah, 2011; Shabani, 2006). Vander Zee (2020) notes that despite the focus on practical wisdom education, coherent strategies for teachers remain scarce. Given that wisdom education is pursued in a limited manner within schools and textbooks, and wisdom represents a teachable skill that should be cultivated from childhood (Small & Metler, 2020), utilizing the home and family context becomes essential for wisdom education. One family-centered approach for teaching wisdom is homeschooling, defined as a voluntary parental choice aimed at restoring parental power, control, and influence over children's education (Poulain, Meigen & Kiess, 2022). This approach provides educational opportunities

from both school and home environments, allowing parents to teach subjects not covered in the school curriculum. Utilizing active family participation, individualized curriculum, and flexibility in time and place, homeschooling offers an ideal platform for educational programs tailored to children's characteristics and needs (Guterman & Rodriguez, 2024). The necessity of this research stems from Iranian society being family-oriented, where parental participation in children's education holds particular importance. Gifted children represent psychological and social investments for parents, making the fulfillment of raising children with optimal psychological capabilities and desirable social positions a significant motivation. Given the absence of research on wisdom teaching by parents to gifted children and the increasing growth of the homeschool model, this study aims to explore the components of teaching wisdom to children within a family-oriented homeschool approach, proposing a model for the greater benefit of gifted children.

Methodology: This applied study employed a qualitative content analysis method to achieve its objectives. The researcher aimed to identify the components of wisdom education at home by studying and reviewing existing texts, documents, and written resources. The statistical population included all articles and books in the field of wisdom published between 2000 and 2022, searched in reputable internet databases including Science Direct, Eric, Springer, Google Scholar, Sage, Wiley, Scopus, and Taylor and Francis. Purposive sampling was used to select the sample and continued until theoretical saturation was achieved. After reviewing sources from the study population, a sample consisting of 2 books, 5 theses, and 23 articles was selected. The thematic network method, developed by Attride-Stirling (2001), was employed for thematic analysis. The data collection tool was document screening, and in the coding process, themes were extracted as basic, organizing, and overarching themes to achieve the thematic network of wise education at home. The resulting model was named "wisdom homeschooling" by the researchers.

Findings: The collected data were categorized and organized using thematic analysis (Attride-Stirling, 2001), revealing four main overarching themes that constitute the wisdom homeschooling approach. The experiential-exploratory path of wisdom focuses on providing learning opportunities and confronting children with issues requiring rational thinking, helping children develop solutions seeking the common good, balancing interests of self, others, and society, and interacting with people holding diverse perspectives. This path emphasizes self-reflection, active role in knowledge construction, cultivating curiosity, and avoiding stereotyped thinking. The exemplary path of wisdom centers on parental modeling of moral teachings including humility, gratitude, patience, truthfulness, empathy and affection, understanding others, forgiving mistakes, perceiving facts from multiple perspectives, examining different solutions, thinking and awareness, recognizing positive and negative aspects of problems, making appropriate decisions, and paying attention to others' opinions. The educational path of wisdom emphasizes studying classic works of literature and philosophy from different cultures, reflecting on past actions and behaviors, presenting examples of wise and unwise thinking, analyzing stories of unwise behavior to distance from self-centeredness, and identifying wise people while analyzing their characteristics. The practical path of wisdom involves acting humbly, recognizing events requiring response, accepting responsibility for creating ethical solutions, ethical action, learning to think before acting, acting based on personal values, learning from mistakes, sharing wisdom, recounting lessons from literary and philosophical works, discovering strategies for applying lessons to life, valuing wise decisions, and replacing emotion with reason in persuading others. The wisdom homeschooling approach thus consists of these four interconnected paths that parents can utilize to teach wisdom to their children.

Conclusion: The present study successfully discovered the components of teaching wisdom to children based on a family-centered homeschooling approach with potential for greater benefit for gifted children. The findings demonstrated that parents can employ the wisdom homeschooling model to teach wisdom through four integrated paths: experiential-exploratory, exemplary, educational, and practical. Gifted children, due to their high cognitive, analytical, and emotional abilities, can particularly benefit from this model, as teaching wisdom provides constructive guidance for their capabilities. The homeschooling approach offers a significant advantage by supplementing school education with opportunities for skill development, which is increasingly vital in today's world where both family and school share responsibility for proper education. Gifted children possess characteristics such as advanced abstract thinking, desire for self-awareness, and intrinsic motivation for learning, providing a suitable

environment for developing wisdom components (Sternberg, 2023). The wisdom homeschooling model facilitates actualization of these potential capacities toward intelligence. The main goal of this approach is raising wise children—a concept deeply rooted in Iranian culture, religion, and literature but only recently addressed by psychologists. Understanding wisdom components and methods to achieve it can help parents and children perform better across all life aspects (Moghadam & Ghamarani, 2022). According to Sternberg's balance theory, wisdom is not directly taught but acquired indirectly; one can provide conditions for wisdom development without teaching specific action units (Ardelt, Pridgen & Kathryn, 2018). The research findings confirmed that experiential-exploratory, exemplary, educational, and practical paths represent approaches through which parents can directly and indirectly teach wisdom. This model offers practical implications for family education and future research directions, emphasizing the critical role of family in nurturing wisdom, particularly among gifted children who represent valuable national assets requiring specialized educational attention.

Keywords: Wisdom, Gifted Children, Homeschooling.

How to cite: Nejatifar, S., Abedi, A., Ghamarani, A. and Asanjarani, F. (2025). Discovering the components of teaching wisdom to children based on a family-centered approach to homeschooling with greater potential for gifted children. *Journal of Family Research*, 21(3), 93-108. doi: 10.48308/jfr.2025.230295.1530

✉ Corresponding Author Email Address: a.abedi@edu.ui.ac.ir

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش

سارا نجاتی‌فر^۱، احمد عابدی^۱، امیر قمرانی^۱، فرامرز آسنجرائی^۱

۱. گروه روان‌شناسی و آموزش افراد با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۲۷ دریافت نسخه اصلاح‌شده: ۱۴۰۴/۰۴/۱۳ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۵/۰۶

DOI: [10.48308/jfr.2025.230295.1530](https://doi.org/10.48308/jfr.2025.230295.1530)

نکات برجسته:

- پژوهش حاضر با هدف کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش انجام گرفت.
- بر اساس مدل به‌دست آمده در پژوهش، مدرسه در خانه خردمندانه شامل چهار مسیر تجربی-اکتشافی، سرمشقی، تربیتی و کاربردی به عنوان مضامین فراگیر، ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۲۹ مضمون پایه می‌باشد.
- مدل ارائه شده می‌تواند در راستای آموزش خردمندی به کودکان، کاربرد رویکرد مدرسه در خانه خردمندانه توسط والدین و مهارت‌افزایی کودکان تیزهوش، مطلوب و کاربردی باشد.

چکیده: جامعه ایرانی یک جامعه خانواده‌محور است و مشارکت والدین در یادگیری کودکان بسیار بااهمیت است. رویکرد مدرسه در خانه می‌تواند بستری مناسب برای آموزش خردمندی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم رشد شناختی کودکان و به ویژه برای کودکان تیزهوش باشد. پژوهش حاضر با هدف کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش انجام گرفت. این پژوهش با رویکرد کیفی و به روش تحلیل مضمون انجام شد. حوزه این پژوهش شامل تمام مقالات و کتاب‌ها (۲۰۲۲-۲۰۰۰) مرتبط با موضوع خردمندی بود که از بین آن‌ها ۳۰ منبع به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شد. تحلیل داده‌ها با تکنیک تحلیل مضمون آتراید-استرلینگ (۲۰۰۱) شامل کدگذاری پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر انجام شد. بر اساس مدل به‌دست آمده در پژوهش، مدرسه در خانه خردمندانه شامل چهار مسیر تجربی-اکتشافی، سرمشقی، تربیتی و کاربردی به عنوان مضامین فراگیر، ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۲۹ مضمون پایه می‌باشد. مدل ارائه شده می‌تواند در راستای آموزش خردمندی به کودکان، کاربرد رویکرد مدرسه در خانه خردمندانه توسط والدین و مهارت‌افزایی کودکان تیزهوش، مطلوب و کاربردی باشد.

کلیدواژه‌ها: خردمندی، کودکان تیزهوش، مدرسه در خانه

استناد به این مقاله: جاتی‌فر، س.، عابدی، ا.، قمرانی، ا. و آسنجرائی، ف. (۱۴۰۴). کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش. خانواده‌پژوهی، ۲۱(۳)، ۹۳-۱۰۸. doi: 10.48308/jfr.2025.230295.1530

مقدمه

خانواده بنیادی‌ترین نهادی است که از نظر اجتماعی و فرهنگی اثرات پایداری بر اعضای خانواده دارد؛ به صورتی که نگرش‌ها، باورها، رفتارها و عواطف افراد به‌طور وسیعی تحت تأثیر بستر خانواده است (آماتو و کین^۱، ۲۰۱۱). خردمندی^۲ یکی از ویژگی‌های روان‌شناختی مهم و یکی از توانمندی‌های شخصی است که اغلب در بزرگسالی مورد توجه قرار می‌گیرد اما شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که بنیان‌های خردمندی می‌تواند از دوران کودکی شکل گیرد و پرورش یابد (سکتی، اندراسوارا و رومن^۳، ۲۰۲۴). خردمندی مفهومی گسترده و با معانی گوناگون می‌باشد و تعریفی جامع و عملیاتی از آن بسیار دشوار است (چاندرا هاندا^۴، ۲۰۲۲). با این وجود، شاید بتوان خردمندی را توانایی استفاده از استدلال عمل‌گرایانه برای حل چالش‌های مهم زندگی تعریف کرد (گروسمن، ساهدرا و سیاروچی^۵، ۲۰۱۶). استرنبرگ^۶ (۲۰۱۲) خردمندی را کاربرد هوش، خلاقیت و دانش به منظور رسیدن به مصلحت و خیر مشترک می‌داند که از طریق متعادل ساختن منافع درون‌فردی، بین‌فردی و فرافردی؛ متعادل کردن پیامدهای کوتاه‌مدت، بلندمدت و تعادل در پاسخ به محیط از طریق سازگاری با محیط‌های موجود، شکل دادن به محیط‌های موجود و یا انتخاب محیط جدید دنبال می‌شود. وی در نظریه تعادلی خود^۷، خردمندی را استفاده از دانش نهان در مسائل زندگی که شامل درگیری بین حوزه‌های مختلف زندگی است، مفهوم‌سازی می‌کند (استرنبرگ، ۲۰۱۸).

پلوسینک^۸ (۲۰۲۰) معتقد است خردمندی، قابلیت ارزیابی زندگی براساس مفاهیم عمیق است و به شیوه‌ای انجام می‌پذیرد که برای خود فرد و دیگران معنادار به نظر برسد. خردمندی محصول دانش و تجربه، ولی فراتر از انباشت اطلاعات است و شامل هماهنگ‌سازی این اطلاعات و استفاده سنجیده از آن‌ها برای افزایش بهزیستی روانشناختی است (اوئنگچوکچای^۹، ۲۰۲۰). در بافت اجتماعی، خردمندی این اجازه را به افراد می‌دهد که به دیگران گوش کنند، گفته‌های آن‌ها را ارزیابی کنند و سپس توصیه عاقلانه‌ای ارائه کنند (برگسما و آردلت^{۱۰}، ۲۰۱۲). از دیدگاه آردلت، خردمندی ترکیبی از ویژگی‌های شخصیتی با سه بُعد گسترده شناختی، تأملی و عاطفی است. بُعد شناختی نشان دهنده میل به دانستن حقیقت و رسیدن به درک عمیق‌تری از زندگی، از جمله پذیرش وجوه متناقض ماهیت انسان، محدودیت‌های دانش و غیرقابل پیش‌بینی بودن زندگی است. بُعد تأملی به عنوان خودآزمایی، خودآگاهی و توانایی مشاهده پدیده‌ها از زوایای مختلف تعریف شده است و بُعد عاطفی دلالت بر وجود احساسات مثبت شامل همدلی و شفقت و نداشتن عواطف و رفتارهای منفی نسبت به دیگران دارد. این سازه چندبُعدی به معنای توانایی استفاده از استدلال عمل‌گرایانه برای حل چالش‌های مهم زندگی است (رسولیان و دشت بزرگی، ۱۳۹۶).

نتایج برخی از پژوهش‌ها با پذیرش این که خرد مفهومی گسترده و مشتمل بر فضایل و ارزش‌های اخلاقی است که فقدان آن‌ها، چالش‌های قرن حاضر را دامن زده است، نشانگر ضرورت پرداختن به پرورش خرد از اوان کودکی در بافت جامعه، نظام آموزشی و خانواده است (ماکسول^{۱۱}، ۲۰۱۶؛ هوارد^{۱۲}، ۲۰۱۰). به عقیده آن‌ها جهان امروزی با یک پارادوکس مواجه شده است چرا که علی‌رغم فراهم شدن فرصت‌های بیشتر برای پیشرفت و مشارکت جهانی، چالش‌های اخلاقی جدیدی همچون تخریب زیستگاه‌های طبیعی، تخلیه منابع محدود محیطی و گرم شدن کره زمین نیز پدید آمده است (استرنبرگ، ۲۰۱۷). ماکسول (۲۰۱۶) معتقد است با تمرکز بر آموزش خرد، بسیاری از گرایش‌های منفی می‌توانند به حداقل برسند و یا معکوس شوند.

در اسناد بالادستی نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران، خرد و خردورزی به تبع منابع اسلامی از جایگاه والایی برخوردار است (رهنامه نظام تربیت، ۱۳۸۶) اما نتایج مطالعات و گزارش‌های متعدد داخلی (حسینی‌خواه، ۱۳۹۱؛ شعبانی، ۱۳۸۵) نشان می‌دهد که برنامه‌های درسی مدرسه، عمدتاً حیطه شناختی فراگیران را مورد توجه قرار داده‌اند و آموزش ارزش‌های اخلاقی در کتاب‌های درسی (تعلیمات دینی و فارسی) بدون توجه به نقش فعال یادگیرنده، عمدتاً در قالب پند و اندرز می‌باشد. در این رابطه وان‌درزی^{۱۳} (۲۰۲۰) معتقد است با وجود تأکید بر آموزش عملی خردمندی، همچنان مجموعه‌ای منسجم از راهبردهای عملی برای استفاده معلمان در فرآیند تدریس بسیار کمیاب است.

با در نظر داشتن این نکته که آموزش خردمندی در بافت مدرسه و کتاب‌های درسی، به صورت محدود دنبال می‌شود، آگاهی معلمان از راهبردهای عملی آموزش خردمندی محدود است و خردمندی یکی از مهارت‌های قابل آموزش است که باید آن را از کودکی پرورش و گسترش داد (اسمال و متلر^{۱۴}، ۲۰۲۰)، لذا ضرورت دارد از بستر خانه و خانواده به عنوان یکی از منابع آموزش خردمندی استفاده نمود. در این راستا، یکی از رویکردهای خانواده‌محور که می‌توان به منظور آموزش خردمندی به کودکان از آن استفاده نمود، مدرسه در خانه^{۱۵} می‌باشد. در تعریف رویکرد مدرسه در خانه می‌توان گفت این جنبش یک انتخاب داوطلبانه توسط والدین است و به عنوان تلاشی در جهت بازیابی قدرت، کنترل و نفوذ والدین بر آموزش فرزندان توصیف شده است (پولن، میگن و کیس^{۱۶}، ۲۰۲۲)؛ همچنین این رویکرد آموزشی می‌تواند فرصت‌های آموزشی را از هر دو محیط (مدرسه و خانه) به کودک ارائه دهد. به عبارت دیگر، دانش‌آموزان در مدرسه از معلمان خود یاد می‌گیرند و در خانه والدین به آموزش موضوعاتی (خردمندی، شهروند موفق و جهانی و ...) می‌پردازند که در محتوای آموزشی مدرسه به آن پرداخته نمی‌شود. رویکرد مدرسه در خانه با بهره‌گیری از مشارکت فعال خانواده، برنامه آموزشی فردی‌سازی شده و انعطاف‌پذیری در زمان و مکان یادگیری می‌تواند بستری مناسب برای ارائه برنامه‌های تربیتی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای کودک فراهم کند (گاترمن و رودریگز^{۱۷}، ۲۰۲۴). مک‌شین^{۱۸} (۲۰۲۱) معتقد است این گروه از والدین کارآفرینان آموزشی هستند زیرا آن‌ها منابعی را که نظام‌های آموزشی هدر می‌دهند یا نمی‌تواند از آن به شکل صحیح استفاده کند، در جهت ارائه خدمات بهتر به کودک استفاده می‌کنند.

پژوهش‌های معدودی در ارتباط با ضرورت آموزش خردمندی به کودکان توسط والدین و در خانه انجام شده است؛ برای مثال، براون^{۱۹} (۲۰۱۰) در پژوهشی به ضرورت درآمیختن محیط خانه با خردمندی اشاره نمود و استفاده از روایت‌گری را به عنوان یکی از راهبردهای آموزش خردمندی مطرح کرد. همچنین نشان داد پرداختن به آموزش خردمندی نه تنها بر کودک بلکه بر روی والدین نیز تأثیرات مثبتی خواهد داشت. واکر و داتگر^{۲۰} (۲۰۱۲) در پژوهشی با یادآوری این‌که خردمندی را نمی‌توان به صورت شفاهی آموزش داد بر ضرورت مشارکت خانه و مدرسه برای آموزش خردمندی از طریق الگوسازی به کودکان تأکید کردند. کلاگ و هال^{۲۱} (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی بر اهمیت گشودن درها به خردمندی و ضرورت کار کردن با یکدیگر برای آموزش آن به کودکان تأکید کردند و نشان دادند ایجاد فرصت‌های یادگیری برای آموزش خردمندی یکی از راهبردهای مؤثر می‌باشد. گرین‌والد^{۲۲} (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تحلیلی نقش‌های خانه در مدرسه در خانه پرداخت و به ظرفیت و توانایی خانواده‌ها در آموزش خردمندی و مهارت‌های شهروندی جهانی اشاره نمود. صفیان

بلداجی، حسینی‌خواه، باقری و عسگری (۱۳۹۸) در پژوهشی به طراحی الگوی برنامه درسی خرد با تأکید بر دیدگاه استرنبرگ پرداختند و نشان دادند برنامه درسی مبتنی بر خرد بر برنامه درسی یکپارچه و کل‌نگر تأکید دارد و اهداف پرورش مهارت‌های پیش‌نیاز خرد به طور متعادل، مهارت‌های تفکر، تأکید بر دانش ضمنی، استفاده اخلاقی از دانش و یادگیری ارزش‌ها را دنبال می‌کند.

ضرورت انجام این پژوهش را می‌توان این‌گونه بیان کرد که از آن جایی که جامعه ایرانی یک جامعه خانواده-محور است، تکیه بر فرآیندهای خانوادگی چون مشارکت والدین در امور آموزشی و یادگیری کودکان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در جامعه خانواده‌محور ایرانی، کودکان تیزهوش منبع سرمایه‌گذاری‌های روانی و اجتماعی محسوب می‌شوند لذا به‌نظر می‌رسد برای والدین، تحقق رویای پرورش فرزندان با بالاترین قابلیت‌های روانی و دستیابی به جایگاه مطلوب اجتماعی در مشارکت بیشتر در امور آموزشی فرزندان تعریف شود. با توجه به این‌که در بررسی پیشینه پژوهشی مشخص گردید در ارتباط با آموزش خردمندی توسط والدین به کودکان و بالاخص کودکان تیزهوش، پژوهشی انجام نشده است و همچنین انتخاب روزافزون و رشد چشمگیر مدل مدرسه در خانه حاکی از تغییر و تحولات عمده‌ای در زمینه آموزش کودکان است؛ در این مقاله، نگارندگان درصدد هستند به کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان در قالب رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه بپردازند و مدل ارائه شده را برای بهره‌مندی بیشتر کودکان تیزهوش پیشنهاد دهند. لذا پژوهش حاضر با هدف کشف مؤلفه‌های مسیر آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش انجام گرفت.

روش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، کیفی به روش تحلیل مضمون است. در این پژوهش در راستای دستیابی به اهداف تعیین شده (کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی توسط والدین در خانه)، پژوهشگر بر آن است از طریق مطالعه و بررسی متون، اسناد و منابع کتبی موجود به شناسایی مؤلفه‌های آموزش خردمندی در خانه بپردازد. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و تحلیل متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک^{۲۳}، ۲۰۰۶).

جامعه آماری پژوهش شامل تمام مقالات و کتاب‌ها در زمینه خردمندی در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ بود که در پایگاه‌های معتبر اینترنتی ساینس‌دایرکت^{۲۴}، اریک^{۲۵}، اشپرینگر^{۲۶}، گوگل اسکالر^{۲۷}، سیج^{۲۸}، وایلی^{۲۹}، اسکوپوس^{۳۰} و تیلور و فرانسیس^{۳۱} جستجو شدند و در چارچوب یک جدول و با معرفی نام پژوهشگر، سال چاپ مقاله و یافته‌های اصلی دارای شناسنامه گردیدند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و تا اشباع نظری ادامه یافت. پس از مرور منابع از جامعه مورد مطالعه، نمونه‌ای شامل ۲ کتاب، ۵ پایان‌نامه و ۲۳ مقاله انتخاب گردید. از آن جایی که تحلیل مضمون طیف گسترده‌ای از روش‌ها و فنون را در برمی‌گیرد در فرآیند تحلیل مضمون با توجه به اهداف و سؤالات تحقیق می‌توان از روش‌های تحلیلی مناسب آن استفاده کرد. شبکه مضامین^{۳۲} روش مناسبی در تحلیل مضمون است که آتراید- استرلینگ^{۳۳} در سال ۲۰۰۱ آن را توسعه داده است و در این پژوهش از آن استفاده گردید. شبکه مضامین بر اساس روندی مشخص، مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی متن)، مضامین سازمان‌دهنده (مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین

پایه) و مضامین فراگیر (مضامین عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن به مثابه کل) را نظام‌مند می‌کند (آتراید-استرلینگ، ۲۰۰۱). ابزار گردآوری داده، فیش‌برداری از اسناد و مدارک بود و در فرآیند کدگذاری، مضامین به صورت مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر به منظور دستیابی به شبکه مضامین آموزش خردمندی در خانه استخراج شد و مدل مذکور توسط پژوهشگران، مدرسه در خانه خردمندانه^{۳۴} نام‌گذاری شد.

برای سنجش روایی تحقیق حاضر، علاوه بر این که مضامین فراگیر، سازمان دهنده و پایه با مطالعه مبانی نظری، پیشینه تحقیق، اهداف تحقیق و منبع مورد بررسی انتخاب شدند، مضامین از نوع مشهود و توصیفی بوده و پژوهشگر در محتوای مضامین، دخل و تصرفی نداشته است و لذا از دقت و صحت (روایی) برخوردار است. در ضمن نظریات و رهنمودهایی از متخصصان روان‌شناسی و علوم تربیتی نیز در این خصوص لحاظ شده و قبل از کدگذاری جرح و تعدیل نهایی به عمل آمده است.

یافته‌ها

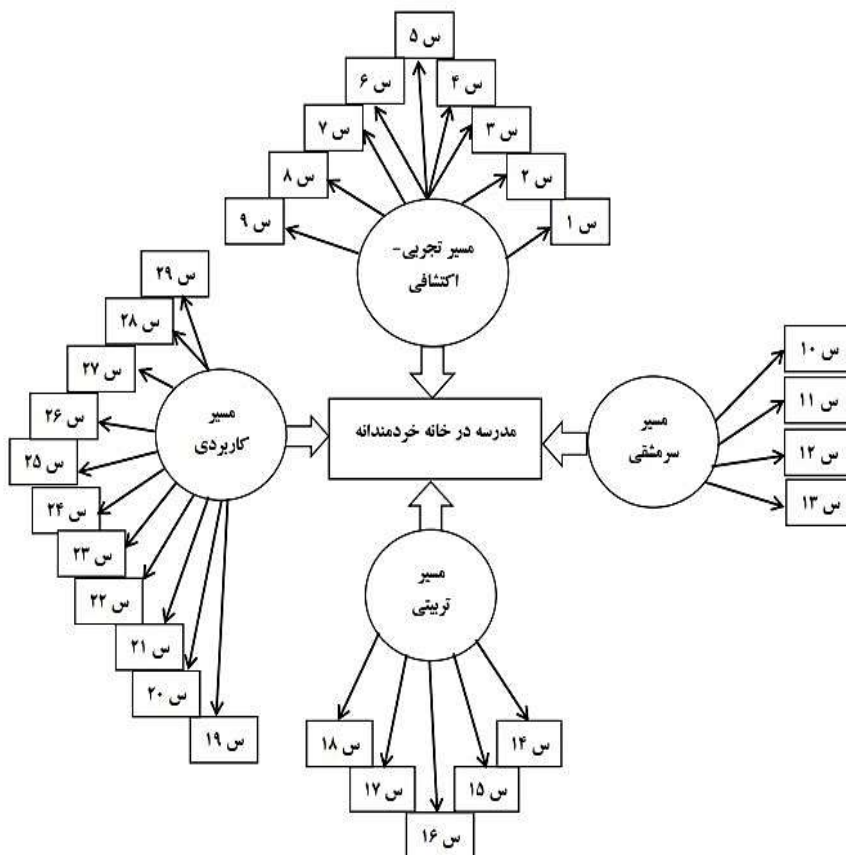
در این پژوهش داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل مضمون (آتراید-استرلینگ، ۲۰۰۱) دسته‌بندی، سازمان‌بندی و مقوله‌بندی شد و مفاهیم استخراج شده در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: کدگذاری مضامین آموزش خردمندی به کودکان

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد
مسیر تجربی-اکتشافی خردمندی	اکتساب تجربه	فراهم نمودن فرصت‌های یادگیری و مواجه ساختن کودک با مسائلی که نیاز به تفکر خردمندانه دارد.	س ۱
		کمک به کودک برای ارائه راه‌حلهایی که خیر مشترک را جستجو می‌کند.	س ۲
		کمک به کودک برای برقراری تعادل بین منافع خود، دیگران و جامعه.	س ۳
		بسترسازی تعامل کودک با افراد دارای دیدگاه‌های متفاوت و زمینه‌های فکری مختلف.	س ۴
		خودتأملی و ساخت دانش توسط کودک	س ۵
		تشویق کودک به تعامل با متن در حین خواندن و کشف مطالب از دیدگاه خود	س ۶
		نقش فعال کودک در یادگیری و ساخت دانش بر اساس دیدگاه خود و دیگران و بازسازی آن در صورت لزوم	س ۷
		پرورش روحیه کنجکاوی در کودک و تمایل به قرار دادن خود در موقعیت‌های جدید	س ۸
مسیر سر-مشقی خردمندی	الگوسازی والدین	عدم هدایت کودکان با تفکر قالبی و از پیش تعیین شده و عدم فکر کردن والدین به جای فرزندان	س ۹
		رعایت آموزه‌های اخلاقی (طمع نداشتن، تواضع و فروتنی، قدرشناس بودن، بدخواه نبودن، اهل عذرخواهی بودن، شکیبا بودن، رازداری، ظلم نکردن و آزار نرساندن، عیب‌جویی نکردن، پذیرفتن خطاهای خود، برقراری صلح و آرامش، گفتن حقایق)	س ۱۰
		رعایت همدلی و عاطفه (درک کردن دیگران، همدل بودن، گذشتن از خطای دیگران، شادی و مهربانی کردن)	س ۱۱
		ادراک حقایق (دیدن پدیده از چشم‌انداز مختلف، در نظر گرفتن همه جوانب رأی و اندیشه، بررسی راه‌حل‌های مختلف، نگاه عمیق به مسائل)	س ۱۲

س ۱۳	تفکر و آگاهی (شناخت جنبه‌های منفی و مثبت مسائل، بررسی حقیقت مسائل، آگاهی داشتن، پیش‌بینی امور، تصمیم‌گیری مناسب، توجه به رأی و اندیشه دیگران، دادن فرصت به دیگران)		
س ۱۴	مطالعه آثار کلاسیک ادبیات و فلسفه فرهنگ‌های مختلف	تأکید بر خرد خردمندان	مسیر تربیتی خردمندی
س ۱۵	اندیشیدن در کردار و رفتار گذشتگان		
س ۱۶	ارائه و نمایش نمونه‌هایی از تفکر خردمندانه و تفکرهای غیرخردمندانه		
س ۱۷	روایت و تحلیل داستان‌های نابخردانه در جهت فاصله گرفتن از خودمحوری		
س ۱۸	شناسایی افراد خردمند و تحلیل ویژگی‌های او توسط کودک		
س ۱۹	عمل متواضعانه و فروتنی	تمرین خردمندی در عمل	مسیر کاربردی خردمندی
س ۲۰	شناخت وجود یک رویداد برای واکنش		
س ۲۱	پذیرش مسئولیت ایجاد راه حل اخلاقی برای مسئله		
س ۲۲	عمل اخلاقی		
س ۲۳	آموزش تفکر قبل از عمل		
س ۲۴	عمل کردن بر اساس ارزش‌های خود		
س ۲۵	درس گرفتن از اشتباهات		
س ۲۶	به اشتراک گذاشتن خردمندی		
س ۲۷	بازگویی مطالب آموخته شده از آثار ادبی و فلسفی و کشف راهبردهای کاربرد آن در زندگی		
س ۲۸	ارزشمند بودن تصمیمات خردمندانه و در نظر گرفتن پاداش برای تقویت رفتارهای خردمندانه		
س ۲۹	جایگزین کردن استدلال به جای هیجان در متقاعد کردن دیگران (استدلال عقلانی در برابر استدلال عاطفی)		

با توجه به نتایج به‌دست آمده از جدول ۱، رویکرد مدرسه در خانه خردمندانه از چهار مضمون فراگیر اصلی مسیر تجربی- اکتشافی خردمندی، مسیر سرمشقی خردمندی، مسیر تربیتی خردمندی و مسیر کاربردی خردمندی تشکیل می‌یابد که در شکل ۱ این شبکه معرفی شده است.

شکل ۱: شبکه مضامین آموزش خردمندی در قالب مدل مدرسه در خانه خردمندان

بر اساس نتایج حاصل از کدها در جدول ۱، انواع مسیرهای آموزش خردمندی در مدل مدرسه در خانه خردمندان مورد بررسی قرار گرفتند:

مسیر تجربی-اکتشافی خردمندی: استرنبرگ (۱۹۹۸) خرد را ذاتاً در تعامل بین فرد و بافت موقعیتی می‌داند. درجه خردمندی، وابستگی و انطباق یک راه‌حل خردمندانه با موقعیت آن است. در این دیدگاه تعادل فرآیندهای شناختی، روانی- حرکتی و عاطفی در یک زمینه موقعیتی ممکن است به یک راه‌حل خردمندانه منجر شوند و در یک زمینه دیگر خیر. این نتیجه ناشی از فقدان دانش ضمنی نادرست در مورد یک وضعیت و نه وضعیت دیگر است؛ بنابراین قضاوت در هر حوزه مستلزم یک پایگاه اطلاعاتی ضمنی غنی است تا به‌طور مداوم خردمندانه باشد. یادگیری دانش ضمنی نسبت به دانش صریح اگرچه دشوارتر اما قابل آموزش است (استرنبرگ، ۱۹۹۸). دانش ضمنی با تأکید بر «دانستی چگونگی» به جای «دانستن این‌که» به شیوه انجام کار مربوط می‌شود. همچنین به افراد اجازه می‌دهد اهدافی را که شخصاً ارزشمند می‌دانند به‌دست آورند و بیشتر

از آن که از طریق خواندن کتاب یا آموزش دیگران حاصل شود از طریق تجربه به دست می‌آید (استرنبرگ، ۲۰۰۰). یکی از راهبردهای مؤثر برای فعال‌سازی دانش‌آموزان در فراگیری خرد، خودتأملی است که راهی برای ساخت دانش خردمندی به صورت مستقلانه می‌باشد. از دیگر راهبردهای مؤثر، تشویق دانش‌آموزان به تعامل با متن حین خواندن است بدین صورت که وقتی دانش‌آموزان متنی را می‌خوانند به دنبال شباهت‌هایی بین متن و آن‌چه در زندگی واقعی تجربه کرده‌اند باشند و همچنین مضمون یا پیام مؤلف را توصیف و تفسیر کنند. این تمرین به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا مطالب را از دیدگاه فردی خود کشف نمایند.

مسیر سرمشقی خردمندی: یکی از مؤثرترین روش‌ها برای پرورش خرد، الگوسازی والدین و مشارکت فرزندان در این سناریو است. در الگوسازی اعتقاد بر این است که والدین در صورتی می‌توانند فضیلت‌هایی همچون خرد را در دانش‌آموزان پرورش دهند که خود آن را نمایش دهند (استرنبرگ و گلوک^{۳۵}، ۲۰۱۹). الگوسازی با نظریه یادگیری اجتماعی بندورا قابل توجیه است. بندورا معتقد بود مقدار قابل توجهی از یادگیری از طریق فرآیندی است که کودکان رفتار، نگرش، ارزش‌ها و باورها را با مشاهده دیگران و عواقب اقدامات آن‌ها یاد می‌گیرند (سیف، ۱۳۸۶). با این حال یادگیری از طریق الگوسازی، فرآیندی پیچیده‌تر از یادگیری مشاهده‌ای موردنظر بندورا است. این یادگیری که مشروط بر مشاهده فعال و تأمل است ترکیبی پیچیده از فعالیت‌های خودآگاه و ناخودآگاه است (کروئس، کروئس و استایننت^{۳۶}، ۲۰۰۸). لذا شناخت و تأمل در مورد رفتارها و ویژگی‌هایی که الگو نشان می‌دهد برای «الگوسازی مؤثر» بسیار مهم است تا به بهترین نحو رشد خرد را در کودکان رقم بزند. پس در گام نخست لازم است رفتارهای الگو، روشن و واضح باشد، الگو (والدین) اهداف و راهبردهای خود را بیان کنند و به فرزند توضیح دهد که چگونه اعمال و واکنش‌های آن‌ها به یک زندگی بافضیلت ارتباط می‌یابد. گام دوم، تمرین و تشویق تأمل در الگو است؛ تأمل به چند صورت می‌تواند انجام شود، چنانچه در حضور فرزند آن رفتار یا ارزش توضیح داده شود «تأمل در عمل^{۳۷}» نامیده می‌شود. همچنین تفکری که با فرزند در مورد تأثیر عمل، پس از آن اتفاق بیفتد «تأمل بر عمل^{۳۸}» و اگر تأمل به اعمال آینده مرتبط شود «تأمل برای عمل^{۳۹}» رخ داده است (کروئس و همکاران، ۲۰۰۸).

مسیر تربیتی خردمندی: در آموزش خردمندی به کودکان نباید به کتاب‌های درسی اکتفا کرد (فاستر^{۴۰}، ۲۰۲۲) بلکه فراتر از آن باید فرزندان به خواندن آثار متنوع (مانند نهج البلاغه، شاهنامه و...) تشویق شوند. این عمل موجب می‌شود آن‌ها بیاموزند در خرد اندیشمندان و خردمندان تأمل و اندیشه کنند و درس‌هایی را که از متون فرا می‌گیرند در مورد خودشان به کار ببرند. بنابراین بدون توجه به کتاب‌های درسی می‌توان دانش-آموزان را به این امر ترغیب کرد که به مطالعه آثار مختلف بپردازند.

مسیر کاربردی خردمندی: از آنجایی که خرد، حل مسئله عملی است به منظور پرورش خردمندی باید استدلال و همچنین عمل اخلاقی را پرورش داد. به عبارت دیگر، والدین در این مسیر باید بین آموخته‌ها و چگونگی کاربرد آن در زندگی ارتباط برقرار کنند. باید توجه داشت خرد مجموعه‌ای از قوانین نیست که والدین برای دانش‌آموزان طراحی و به آن‌ها دیکته کنند بلکه نوعی تفکر است که فرزندان باید آن را به کار گیرند و بر آن مسلط شوند. به باور استرنبرگ و گلوک (۲۰۱۹) در آموزش خرد، دانستن موضوع کفایت نمی‌کند و هدف آموزش علاوه بر توسعه دانش و مهارت، باید توسعه توانایی در استفاده از دانش و مهارت‌ها به‌طور مؤثر و مفید

مورد توجه باشد. بنابراین والدین باید توجه داشته باشند ضمن تقویت مهارت‌های ذهنی باید بستری فراهم کنند تا فرزندان بتوانند به نتیجه تفکر خود توجه داشته باشند و تشویق شوند که دستاوردهای کوتاه‌مدت را با نتایج به‌دست آمده بلندمدت مقایسه کنند و با ارائه دلایل تحلیلی، خلاقانه و عملی برای فعالیت موردنظر و یا عمل انجام گرفته بحث نمایند و محدودیت‌های انتخاب‌هایی را که صرفاً بر اساس علایق شخصی گرفته شده‌اند نشان دهند. آن‌ها باید فکر کنند که هر راه‌حلی که به کار می‌برند به خوبی یا بدی ختم می‌شود و تا چه اندازه نتیجه نهایی اهمیت دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی به کودکان بر اساس رویکرد خانواده‌محور مدرسه در خانه با قابلیت بهره‌مندی بیشتر برای کودکان تیزهوش انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد والدین برای آموزش خردمندی به فرزندان می‌توانند از مدل مدرسه در خانه خردمندانه استفاده نموده و در چهار مسیر خردمندی شامل مسیر تجربی-اکتشافی، مسیر سرمشقی، مسیر تربیتی و مسیر کاربردی حرکت کنند. باید اشاره داشت کودکان تیزهوش به دلیل برخورداری از سطح بالای توانمندی‌های شناختی، تحلیلی و هیجانی می‌توانند از مدل ارائه شده بهره‌مندی بیشتری داشته باشند و آموزش خردمندی، زمینه‌ای برای جهت‌دهی سازنده به توانمندی‌های آن‌ها فراهم آورد. با مشخص شدن چهار مسیر مذکور برای آموزش خردمندی به عنوان یافته‌های اصلی این پژوهش می‌توان گفت نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش براون (۲۰۱۰)، واکر و دانگر (۲۰۱۲)، کلاگ و هال (۲۰۱۳) و گرین‌والت (۲۰۱۳) در راستای اهمیت آموزش خردمندی در بافت خانه و خانواده همسو است.

در تبیین ضرورت استفاده از رویکرد مدرسه در خانه توسط والدین با هدف ارائه آموزش در زمینه‌های مختلف مانند خردمندی می‌توان گفت از نظام آموزشی، انتظاراتی برای رفع نیازهای فردی و اجتماعی کودکان در زمینه‌های مختلف وجود دارد و از اهداف و وظایف مهم نظام آموزشی، پرورش نیروی انسانی ماهر و کارآمد مورد نیاز جامعه است. این امر در گرو لحاظ کردن مهارت، دانش و نگرش‌های لازم برای پاسخ دادن منطقی به این الزامات است که در برنامه درسی و ساختار مدرسه به صورت محدودی به آن پرداخته می‌شود؛ در این رابطه می‌توان گفت مزیت بزرگ مدرسه در خانه آن است که در کنار آموزش‌های مدرسه‌ای، فرصت آموختن مهارت را برای کودکان فراهم می‌کند و مهارت‌پروری را به عنوان یکی از اهداف خود همواره دنبال می‌کند. واقعیت غیرقابل انکار جهان امروز این است که خانواده و مدرسه، مسئول دریافت آموزش صحیح کودکان هستند؛ و تردیدی نیست که غفلت یا نادیده گرفتن این امر می‌تواند ضربات و آسیب‌های جبران‌ناپذیری را به دانش‌آموزان و بالاخص دانش‌آموزان تیزهوش به عنوان سرمایه‌های ملی کشور تحمیل نماید. در تبیین قابلیت بهره‌مندی بیشتر کودکان تیزهوش از مدل مدرسه در خانه خردمندانه می‌توان بیان کرد وجود ویژگی‌هایی مانند تفکر انتزاعی پیشرفته، تمایل به خودآگاهی و انگیزه درونی برای یادگیری، زمینه‌ای مناسب برای رشد مؤلفه‌های خردمندی فراهم می‌آورد (استرنبرگ، ۲۰۲۳) اما تحقق آن مستلزم محیطی است که از محدودیت‌های آموزش ساختاریافته و یکسان‌نگر رایج، رها باشد. مدل مدرسه در خانه خردمندانه با چهار مسیر تجربی-اکتشافی، مسیر سرمشقی، مسیر تربیتی و مسیر کاربردی این امکان را فراهم می‌کند تا ظرفیت‌های بالقوه

کودکان تیزهوش در جهت خردورزی بالفعل شود؛ به عبارت دیگر می‌توان گفت رویکرد مدرسه در خانه می‌تواند تسهیل‌گر مهارت‌افزایی کودکان تیزهوش در زمینه خردمندی باشد.

در تبیین دیگر می‌توان اشاره داشت هدف اصلی رویکرد مدرسه در خانه خردمندان، پرورش کودکان خردمند است. خرد مفهومی است که قرن‌هاست در فرهنگ، دین و ادبیات ما جای داشته است اما روان‌شناسان به تازگی به آن پرداخته‌اند. طبیعی است شناخت مؤلفه‌های خرد و راه‌های دستیابی به آن می‌تواند به والدین و کودکان کمک کند تا در تمام امور زندگی عملکرد بهتری داشته باشند (مقدم و قمرانی، ۱۴۰۰) که در پژوهش حاضر سعی شد مسیرهای آموزش خردمندی در خانه، کشف و معرفی شوند. براساس نظریه تعادلی استرنبرگ، خردمندی آموخته نمی‌شود بلکه به طور غیرمستقیم کسب می‌شود؛ به عبارت دیگر، می‌توان شرایطی را برای تحول خردمندی ارائه کرد اما نمی‌توان واحدهای خاصی از اعمال را بدون مهیا کردن شرایط به افراد آموخت تا خردمند شوند (آردلت، پریجن و کاترین^{۴۱}، ۲۰۱۸)؛ در این راستا یافته‌های پژوهش نیز نشان داد مسیرهای تجربی- اکتشافی، سرمشقی، تربیتی و کاربردی، مسیرهایی هستند که والدین با حرکت در آن می‌توانند به صورت مستقیم و غیرمستقیم خردمندی را آموزش دهند. در مدل براون (۲۰۰۴) شرایطی که به طور مستقیم رشد خرد را آسان می‌کند شامل جهت‌گیری و تمایل دانش‌آموز به یادگیری^{۴۲} که به نگرش‌ها، تجارب و زندگی‌نامه‌های شخصی و انگیزه‌های فردی موجب تعامل با افراد و موقعیت‌هایشان اشاره دارد. تجربه-ها^{۴۳} به هر نوع فعالیت سازمان یافته و سازمان نیافته اشاره دارد. تعامل با دیگران^{۴۴} اشاره دارد به این که چطور دانش‌آموزان با اشخاص شبیه به خود یا متفاوت از خودشان در زمینه‌های گوناگون مواجه می‌شوند. محیط^{۴۵} اشاره به جایگاه جامعه دارد و در زمینه‌هایی توسعه می‌یابد که دانش‌آموزان، جهت‌گیری به یادگیری، انواعی از تجارب و تعامل با مردم متقابلاً برای تولید خرد در یکدیگر اثر می‌کنند. عامل‌هایی نیز وجود دارند که به رشد خرد کمک می‌کنند؛ این عوامل تجارب تحصیلی، تجارب زندگی، کنش متقابل اجتماعی، مشاهدات، آموزش خانواده، رشد حرفه‌ای، مذهب و خواندن را شامل می‌شود.

براون (۲۰۰۴) معتقد است محیط‌های تحصیلی باید به گونه‌ای باشد که در آن جهت‌گیری نسبت به یادگیری، تنوع تجارب و تعامل با دیگران فرد را در دستیابی به خردمندی یاری کند؛ اما همان‌گونه که اشاره شد مدارس کشور ایران در این مقوله عملکرد ضعیفی دارند و یا نسبت به آن کاملاً بی‌توجه هستند. چنانچه وان‌درزی (۲۰۲۰) در این رابطه نیز اشاره نمود با وجود تأکید بر آموزش عملی خردمندی، همچنان مجموعه‌ای منسجم از راهبردهای عملی برای استفاده معلمان در فرآیند تدریس بسیار کمیاب است. با در نظر داشتن این نکته که خردمندی یک ویژگی روانشناختی است که برای بهزیستی فردی و اجتماعی، نقطه‌ای آرمانی در نظر گرفته می‌شود (نجاتی‌فر، رحیمی پردنجانی و آقازارتی، ۱۴۰۰) لذا شایسته است آموزش خردمندی به صورت ضمنی و صریح از محیط خانه و قبل از ورود کودک به دوره نوجوانی استفاده کنیم که در این پژوهش رویکرد مدرسه در خانه خردمندان به عنوان یکی از منابع معرفی گردید و مسیرهای آموزش خردمندی ارائه شد.

پژوهش حاضر با نگاهی جامع، مؤلفه‌های آموزش خردمندی را شناسایی و تبیین نمود و در قالب مدلی مفهومی پیشنهاد شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، مدل ارائه شده می‌تواند در راهنمایی والدین برای آموزش خردمندی، به رسمیت شناختن و کاربرد رویکرد مدرسه در خانه خردمندان و مهارت‌افزایی کودکان تیزهوش مطلوب باشد. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر آن بود که برای کشف مؤلفه‌های آموزش خردمندی در

قالب رویکرد مدرسه در خانه به تحلیل داده‌های حاصل از متن اکتفا شد و امکان بهره‌گیری از نظرات متخصصان و والدین فراهم نبود. بر اساس مدل استخراج شده از پژوهش پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به تدوین بسته آموزشی والدمحور مبتنی بر رویکرد مدرسه در خانه خردمندانه و برگزاری دوره‌های آموزشی برای والدین بپردازند. همچنین بررسی تجارب زیسته والدین کودکان از آموزش خردمندی به فرزندان‌شان می‌تواند ما را در ارائه و اتخاذ راهبردهای آموزشی مناسب‌تر یاری کند. مقایسه میزان خردمندی در کودکانی که والدین آن‌ها از رویکرد مدرسه در خانه استفاده کرده‌اند با سایر کودکان از دیگر پیشنهادات پژوهشی می‌باشد.

پی‌نوشت‌ها

1. Amato & Kane	23. Clarke
2. Wisdom	24. ScienceDirect
3. Sakti, Endraswara & Rohman	25. Eric
4. Chandra Handa	26. Springer
5. Grossmann, Sahdra & Ciarrochi	27. Google Scholar
6. Sternberg	28. Sage
7. WICS: Wisdom, Intelligence, Creativity & Synthesized	29. Wiley
8. Plociennik	30. Scopus
9. Ueangchokchai	31. Taylor & Francis Online
10. Bergsma & Ardel	32. Thematic network
11. Maxwell	33. Attridge-Stirling
12. Howard	34. Wisdom homeschooling
13. Van der Zee	35. Glueck
14. Small & Metler	36. Cruess, Cruess & Steinert
15. Homeschooling	37. Reflection in action
16. Poulain, Meigen & Kiess	38. Reflection on action
17. Guterman & Rodriguez	39. Reflection for action
18. McShane	40. Foster
19. Brown	41. Pridgen & Kathryn
20. Walker & Dotger	42. Orientation to learning
21. Klug & Hall	43. Experience
22. Greenwalt	44. Interactions with others
	45. Environment

References

- Amato, P. R., & Kane, J. B. (2011). Parents' marital distress, divorce, and remarriage: Links with daughters' early family formation transitions. *Journal of Family Issues*, 32(8), 1073-1103.
- Ardelt, M., Pridgen S., & Kathryn P. (2018). The Relation Between Age and Three-Dimensional Wisdom: Variations by Wisdom Dimensions and Education. *The Journals of Gerontology*.73(8).
- Attride-Stirling, J (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Journal of Qualitative Research*, 1(3), 385-405.
- Bergsma, A., & Ardel, M. (2012). Self-reported wisdom and happiness: An empirical investigation. *Journal of Happiness Studies*, 13(3), 99-481.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Journal of Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

- Brown, H. A. (2010). Fusing the Love of Wisdom with the Dwelling Place of Home in the Classroom: A Rhizomic Journey. *Ecosophical Education*, 26(3), 40-49.
- Brown, S. C. (2004). Learning across campus: How college facilitates the development of wisdom. *Journal of College Student Development*, 45, 134-148.
- Chandra Handa, M. (2022). The Leading Wisdom Development Framework: An Integrated Roadmap for Cultivating a Sense of Purpose and Meaning. *Journal of Advanced Academics*, 0(0).
- Cruess, S. R., Cruess, R. L., & Steinert, Y. (2008). Role modelling--making the most of a powerful teaching strategy. *BMJ (Clinical research ed.)*, 336(7646), 718-721. <https://doi.org/10.1136/bmj.39503.757847.BE>
- Education guide of the Islamic Republic of Iran. (2007). National document for the development of education and upbringing [in Persian].
- Education Guide of the Islamic Republic of Iran. (2007). National Document for the Development of Education. [in Persian].
- Foster, C. (2022). Loving Wisdom, Living Wisdom, Teaching Wisdom. *AJOB Neuroscience*, 13(4), 262-264.
- Greenwalt, K. (2021). Theorizing the “Home” in Homeschooling: Pragmatist Analyses of the Family, Education, and Civic Belonging. *Educational Theory*, 71(3), 353-370.
- Grossmann, I., Sahdra, B. K., & Ciarrochi, J. (2016). A heart and a mind: Self-distancing facilitates the association between heart rate variability, and wise reasoning. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 10, Article 68.
- Guterman, O., & Rodriguez, L. M. (2024). Listen to the parents: Homeschooling and positive psychology. *European Journal of Education*, 59(4), e12694.
- Hosseinihah, A. (2011). *Designing a curriculum model based on intuition and a comparative study of the secondary English curriculum of the two countries of Iran and Sweden based on it*. PhD Thesis, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University [in Persian].
- Howard, A. (2010). Paradoxity: The convergence of paradox and complexity. *Journal of Management Development*, 29(3), 210-223.
- Klug, B. J., & Hall, J. L. (2013). Opening doors to wisdom: Working together for our children. *Action in Teacher Education*, 24(2), 34-41.
- Maxwell, N; (2016) Can scientific method help us create a wiser world? In: Dalal, N and Intezari, A and Heitz, M, (eds.) Practical Wisdom in the Age of Technology: Insights, Issues and Questions for a New Millennium. Gower: London, UK.
- McShane, M. Q. (2021). *Hybrid homeschooling: A guide to the future of education*: Rowman & Littlefield Publishers.
- Moghadam, M., & Ghamarani, A. (2022). Development of a Wise Parenting Package Based on the Teachings of Imam Ali and Evaluation of its Effect on the Parent-Child Relationship and Symptoms of Internalized Behavior Problems in Female Children. *Journal of Applied Psychological Research*, 12(4), 1-22 [in Persian].
- Nejatifar, S., Rahimi Pordanjani, S., & Aghaziarati, A. (2021). Investigating the Relationships of Dimensions of Wisdom with the Academic Vitality and Psychological Well-Being in Gifted Female Students. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling*, 3(2), 50-59 [in Persian].
- Plociennik, E. (2020). Searching wisdom in children’s dialogues: A Mixed Approach in Educational Practice. *Journal of Creativity. Theories-Research-Application*, 7(1), 168-182.

- Poulain, T., Meigen, C., Kiess, W., & Vogel, M. (2022). Wellbeing, coping with homeschooling, and leisure behavior at different COVID-19-related lockdowns: A longitudinal study in 9- to 16-year-old German children. *JCPP Advances*, 2(1). e12062. DOI: 10.1002/jcv2.12062. PMID: 35572851; PMCID: PMC9088342.
- Rasoulilian, S., & Dasht-Bozorgi, Z. (2018). The Relationship Between Religious Adherence, Authentic Personality, Post-Traumatic Growth and Flexibility with Wisdom in Elderly Through the Mediation of Self-Coherence. *Aging Psychology*, 3(4), 229-241 [in Persian].
- Safian Boldaji, R., Hosseinikhah, A., Bagheri, Kh., & Asgari, M. A. (2019). Designing Wisdom-Curriculum Model with an Emphasis on Stenberg's Viewpoint. *Journal of Curriculum Studies*, 14(54), 37-78 [in Persian].
- Sakti, S. A., Endraswara, S., & Rohman, A. (2024). Revitalizing local wisdom within character education through ethnopedagogy apporach: A case study on a preschool in Yogyakarta. *Heliyon*, 10(10).
- Seif, A. A. (2007). *Educational psychology*. Tehran: Agah Publications [in Persian].
- Shabani, Z. (2006). *Designing and presenting a comprehensive approach to integrating curricula in the field of humanities, solutions for the promotion of humanities in the country*. Tehran: Research Institute of Humanities and Cultural Studies [in Persian].
- Small, S., & Metler, D. C. (2020). Exploring the Role of Practical Wisdom in Addressing Adolescent Childrearing Dilemmas. *Interdisciplinary Journal of Applied Family Science*, 69(2), 365-379.
- Sternberg, R. J. (1998a). A balance theory of wisdom. *Review of general psychology*, 2(4), 347.
- Sternberg, R. J. (2000). Wisdom as a form of giftedness. *Gifted child quarterly*, 44(4), 252-260.
- Sternberg, R. J. (2012). The assessment of creativity: An investment-based approach. *Creativity Research Journal*, 24(1), 3-12.
- Sternberg, R. J. (2017). ACCEL: A New Model for Identifying the Gifted. *Roeper Review*, 39(3), 152-169.
- Sternberg, R. J. (2018). *Creativity Is Not Enough. The WICS Model of Leadership*. 1st Edition, Routledge.
- Sternberg, R. J. (2023). The educational intervention gifted children need most: To become wise, not just smart. *Gifted Education International*, 39(3), 426-442.
- Sternberg, R. J., & Glueck, J. (Eds.). (2019). *Cambridge handbook of wisdom*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Uangchokchai, C. (2020). Development of Intergenerational Learning Activity Model for Enhancement Local Wisdom Learning of Child and Youth. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 21(3), 24-38.
- Vander Zee, T. (2020). Open towards the future. A reinvigoration of practical wisdom in teaching with a view to subjectification. *Teachers and Teaching*, 28(6), 757-771.
- Walker, J. M. T., & Dotger, B. H. (2012). Because Wisdom Can't Be Told: Using Comparison of Simulated Parent-Teacher Conferences to Assess Teacher Candidates' Readiness for Family-School Partnership. *Journal of Teacher Education*, 63(1), 62-75. <https://doi.org/10.1177/0022487111419300>